

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Small Powers in alignment

Staden, A. van

Citation

Staden, A. van. (1975). Boekbespreking van: Small Powers in alignment. *Acta Politica*, 10: 1975(3), 378-380.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451573>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451573>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

machtsmisbruik (p. 115) als irrationeel bestempeld en wordt gesteld dat, politieke beginselen wortelen in de irrationaliteit (p. 119). Ook als men Kleijn's maatstaf gebruikt valt maar moeilijk in te zien waarom deze verschijnselen in abstracto irrationeel zijn.

In zijn boek maakt de auteur onder meer veelvuldig gebruik van metaforen en analogieën. Deze stijlfiguren kunnen de aantrekkelijkheid van een betoog vergroten. Ook in het boek van Kleijn is dat soms het geval. Maar ze kunnen niet in de plaats worden gesteld van een bewijsvoering, want ze bewijzen niets. Bijna elke beeldspraak kan wel vervangen worden door een andere beeldspraak met een tegenstrijdige strekking. Natuurlijk is het mogelijk het besturen op te vatten als een kunst. Dat is in de traditionele bestuurskunde vaker gedaan en had als gevolg dat bestuurders bijna evenonaantastbaar werden als kunstenaars. Maar het is ook mogelijk besturen te typeren als een spel. Maar wie, zoals Kleijn (p. 58) het centrale punt van het spel de speelwereld noemt, waarin men iets doet dat geen direct nu heeft of zelfs mag hebben, lijkt de politieke knikers uit het oog te verliezen. Als bijvoorbeeld voetbal al oorlog wordt genoemd dan mag men politiek daar zeker mee vergelijken.

Op enkele plaatsen ook, bijvoorbeeld op p. 163 waar het betoog overspringt van stelsels van politieke representatie naar de representatiekosten van burgemeesters, wordt uitsluitend associërend te werk gegaan. Tenslotte moet ten aanzien van de werkwijze nog een opmerking over de nogal magere bronvermelding worden gemaakt. Studies over de irrationaliteit in het openbaar bestuur zijn niet voorhanden. Maar veel van de verschijnselen die door Kleijn worden beschreven zijn wel onderwerp van wetenschappelijke studie geweest. Die literatuur wordt echter niet vermeld. Bovendien wordt soms een bron zeer uitvoerig aangegeven (Argyris op p. 131 bijvoorbeeld). Elders (p. 87) moet Merton, bijvoorbeeld, het doen met de aanduiding 'de Amerikaanse socioloog' zonder dat wordt vermeld uit welke publicatie van Merton is geput.

Tot welke resultaten leidt de studie van Kleijn? De auteur trekt zelf geen conclusies uit zijn beschouwing en in het licht van wat hiervoor is gezegd zou dat ook niet gemakkelijk zijn geweest. De beschouwingen zijn beperkt gebleven tot het aangeven van wat naar de mening van de schrijver irrationeel is in het openbaar bestuur. Het was niet onbekend dat ook door bestuurders wel irrationeel wordt gehandeld. Zo bestuurskundigen dat al niet duidelijk zouden hebben gemaakt dan blijkt dat wel uit de reacties van burgers, ook al zijn die dan volgens de auteur irrationeel (vgl. p. 145). Als dat het resultaat van dit boek moet zijn dan is dat, met andere woorden, geen nieuws. De kansen van Kleijn hadden juist gelegen in het onderzoek naar de factoren die tot irrationaliteit leiden. Maar dat onderzoek blijft achterwege. De gevolgen daarvan worden kennelijk door hem ingezien. In het begin van het boek waarschuwt de auteur de lezer dat de beschouwing waartoe zijn onderzoek naar de irrationaliteit in het bestuur leidt weinig samenhang zal vertonen (p. 3). Deze waarschuwing lijkt niet misplaatst.

A. Ringeling

O. De Raeymaeker, W. Andries, L. Crollen, H. De Fraye en F. Govaerts, *Small Powers in Alignment*. Leuven (Leuven University Press), 1974, -424 p., Bf 620,—.

In recent kwantitatief-empirisch onderzoek (van o.a. Rummel, East, Salmore en

Hermann) naar factoren die aspecten van de buitenlandse politiek van landen beïnvloeden, wordt het vermoeden bevestigd dat variaties in gedragingen van staten voor een niet onaanzienlijk deel samenhangen met verschillen in omvang of grootte. Maar hoe relevant deze laatste variabele voor de studie van buitenlandse politiek ook moge zijn, het blijft de vraag of rigide onderverdelingen van staten in termen van 'groot en klein' zin hebben. Tegen dergelijke onderscheidingen zijn immers diverse bezwaren in te brengen. Het meest principiële is wel dat de onderlinge verschillen bij verreweg het grootste gedeelte van de staten niet absoluut maar gradueel zijn en zich slechts manifesteren in de mate waarin bepaalde gedragpatronen optreden. In dit licht kan het aanbrengen van scheidslijnen, daar waar alleen maar vloeiende overgangen zijn, een geforceerde indruk maken.

Gevoel voor dit soort van problemen klinkt ook zeker door in de inleiding van bovenstaand werk — een co-productie van een groep onderzoekers rond de Leuvense universiteit onder leiding van Prof. De Raeymaeker. Het thema 'kleine landen in alliantieverband', reeds eerder op oorspronkelijke wijze door Rothstein in een ruim historisch bestek behandeld, wordt hier betrokken op een groep staten die deel uitmaken van één bondgenootschap: de NAVO. Het boek bestaat uit vier delen en wordt afgesloten met een aantal algemene conclusies, waarvoor — evenals de inleiding — De Raeymaeker de verantwoordelijkheid draagt. In deel I richt Luc Crollen zich op Portugal,* Willy Andries schetst daaropvolgend de positie van Griekenland en Turkije, in deel III neemt Herman de Fraye de Scandinavische NAVO-landen (Noorwegen, Denemarken en IJsland) voor zijn rekening, terwijl in het laatste deel de Benelux-landen door Frans Govaerts aan een beschouwing worden onderworpen.

De draad, die de verschillende delen verbindt, is het gezamenlijk zoeken van de schrijvers naar de motieven welke de onderzochte landen, met name de politieke elites van deze landen, ertoe hebben bewogen zich bij het Atlantische Bondgenootschap aan te sluiten en het gezamenlijk nagaan in hoeverre die motieven in de tweede helft van de jaren zestig en het begin van dit decennium nog van belang werden geacht. Een bijkomend gemeenschappelijk gezichtspunt, dat zich overigens pas tijdens de uitvoering van de individuele deelonderzoeken aan de schrijvers opende, betreft de vraag naar de manier waarop de kleine NAVO-landen gepoogd hebben enige invloed op de vaststelling en/of uitvoering van het bondgenootschappelijke beleid uit te oefenen en verder een evenwicht te vinden tussen hun nationale belangen enerzijds en de eisen van bondgenootschappelijke solidariteit en samenwerking anderzijds.

Langs deze lijnen is een werk ontstaan, waarin de afzonderlijke bijdragen, ondanks de afwezigheid van een stevige theoretisch-analytische onderbouw, een verrassend grote onderlinge samenhang vertonen. Een en ander maakt het trekken van interessante vergelijkingen mogelijk. Hieruit kan dan bijvoorbeeld blijken dat het relatieve belang van verschillende determinanten van alliantievorming van geval tot geval nog sterk wisselt. En ook dat de verschuivingen, die er in dit opzicht na verloop van tijd optreden, worden bepaald door een in ieder land weer andersoortige interactie van binnenlandse en buitenlandse ontwikkelingen. Juist omdat de schrijvers hier een open oog voor hebben, leidt het streven naar vergelijkbaarheid van alle studies niet tot een tekort aan diepgang in iedere bijdrage afzonderlijk.

Het zou de perken van deze bespreking te buiten gaan op alle delen van het boek verder diepgaand in te gaan. Laat ik daarom volstaan met het noemen van en-

kele punten die mijn bijzondere aandacht hebben getrokken. Aan het eind van zijn bijdrage over Griekenland en Turkije geeft Andries blijk van een bewonderenswaardig vermogen tot anticiperen op toekomstige situaties door het volgende op te merken:

'As long as the military rulers remain in power, Greece's leaving NATO seems a remote possibility. However, if the majority of the Greeks decide that NATO and the U.S. have been instrumental in keeping a despised regime in power, a return to a democratic form of government might trigger a repudiation of Greece's continuance in the Atlantic Alliance. Various indications show that Turkey is gradually following the Greek example' (p. 197).

De Fraye tekent op scherpe wijze de problematiek rond de zgn. Noordse Balans en maakt aldus duidelijk dat de beperkte 'commitments' die Noorwegen en Denemarken jegens het Atlantische Bondgenootschap zijn aangegaan niet louter te herleiden zijn tot welke sociaal-democratische en pacifistische invloeden. In de beschouwing van Govaerts valt de poging tot relativering van de verschillen tussen Nederland en België — alle discussies over uiteenlopende buitenlands-politieke culturen en tradities van beide landen ten spijt — op:

'... the differences between the two countries should certainly not be overestimated, since they are more a question of emphasis and timing than of essence. Just as Holland plays a more important role in the discouragement of group building in NATO or in the promotion of consultation on the basis of equality, in the field of détente and of cooperation with the East, Belgium seems the more active of the wo' (p. 364).

Uit de positieve toon van het bovenstaande valt reeds op te maken dat ik het boek met veel plezier heb doorgenomen. Zonder aarzeling kan het als een belangrijke aanwinst voor de literatuur over kleine staten, in bondgenootschappen in het bijzonder, worden beschouwd. Aan deze waardering is in niet geringe mate de rijke documentatie en de helderheid van het geschrevene debet. Het boek laat tevens zien dat het ook met een bescheiden opzet, zonder zwaarwichtige theoretische constructies, mogelijk is een aantal onderzoekers tot goed wetenschappelijk werk aan te zetten — werk dat bovendien het voordeel heeft dat het de man van de praktijk zal aanspreken.

Dr. A. van Staden

* Deze bijdrage is een verkorte versie van Luc Grollens al eerder bij de Leuven University Press uitgegeven *Portugal, the U.S. and NATO*. Zie mijn bespreking hiervan in *Acta Politica* X, januari 1975, blz. 99-102.

Ontvangen publicaties

De redactie kan zich door gebrek aan plaatsruimte gedwongen zien niet alle ontvangen publicaties te doen recenseren en behoudt zich het recht voor uit onderstaande lijst indien nodig een keuze te maken. Daarbij zal voorrang worden gegeven aan Nederlandse politicologische publicaties en aan werken die voor de politicologie in het algemeen van belang zijn.

- Achtergronden* van arbeidersstrijd en vrijheidstrijd in Zuidelijk Afrika (congresmap). Amsterdam (Anti-apartheidsbeweging), 1974, -109 p., f 2,50.
- Albeda, W., N. E. H. van Esveld en S. L. Mansholt, *Stelsel ter sprake*. Scheveningen (Stichting Maatschappij en Onderneming), 1974, -116 p., f 6,50.
- Becker, H. A., *Sociale methodologie* — inleiding tot de werkwijze van de sociale wetenschappen. Meppel (Boom), 1974, -244 p., f 24,50.
- Beleidsanalyse '74-3/4, '75-1*, 's-Gravenhage (Staatsuitgeverij).
- Bell, D., *De komst van de post-industriële samenleving* — een sociale toekomstverkenning (verkorte vertaling). Deventer (Kluwer), 1974, -259 p., f 29,50.
- Berg, M. van den, e.a. (red.), *Naar een socialistische gemeentepolitiek*. Deventer (Kluwer), 1974, -120 p., f 9,50.
- Berge, J. B. J. M. ten, *Het platteland: proeftuin voor gedecentraliseerd bestuur?* Gemeente Tholen, 1974, -275 p., f 15,—.
- Bun, J. e.a., *Beslissen* — een twintigtal beschouwingen op het terrein van de bedrijfs- en bestuurskunde. Deventer (Kluwer), 1974, -181 p., f 20,—.
- Bureaucratie, democratisering, werkoverleg*. Scheveningen (Stichting Maatschappij en Onderneming), 1974, -69 p., f 4,50.
- Claessen, H. J. M., *Politieke antropologie* — een terreinverkenning. Assen (Van Gorcum), 1974, -154 p., f 18,75.
- Cramer, N., *Wandelingen door de Handelingen*. 's-Gravenhage (Staatsuitgeverij), 1974, XII + 351 p., f 19,50.
- Cohen, R., *De samenleving van de socialistische partijen in het kader van de Europese Gemeenschap 1952-1972*. Antwerpen-Amsterdam (Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij), 1974, -167 p., z.p.
- Collins, R., M. Makowski, *Het verschijnsel maatschappij* — maatschappijbeelden in het denken sinds de 18e eeuw (vert.) Meppel (Boom), 1974, -277 p., f 24,50.
- Dekker, H., *Doelstellingen voor de maatschappijleer*. Assen (Van Gorcum), 1974, -74 p., f 14,25.
- Discussienota binnengemeentelijke decentralisatie*. Amsterdam (Bureau Bestuurscontacten, Stadhuis), 1974, Gemeenteblad 1974, bijlage S.
- Dokboek*, jaargang 1973-74, no. 3. Amsterdam (dr. E. Boekmanstichting), 1974, z.p.
- DS'70* — rapport strategiecommissie, advies hoofdbestuur; beschrijvingsbrief congres 13-14 december 1974.
- The Elements* — nrs. 2, 3. Washington D.C. (I.P.S./Transnational Institute), 1974, 7.p.
- Energiebeleid* — rapport van een commissie van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU. Den Haag, 1975, -68 p. f 5,25.
- Esveld, N. E. H. van, *Minister Den Uyl over de ondernemingswijze produktie*. De Haag (Telderstichting), 1974, z.p.
- Esveld, N. E. H. van, *Het is fijn, maar het kan beter*. 's-Gravenhage (Telderstichting), 1975, -10 p., z.p.
- Fisher, S. L., *The minor parties of the federal republic of Germany* — toward a comparative theory of minor parties. 's-Gravenhage (Nijhoff), 1974, XIV +